

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

26.03.2019

Алексеевск ш.т.б.

КАРАР

№ 132

**2019-2023 елларга Татарстан
Республикасы Алексеевск
муниципаль районында кече
һәм урта эшмәкәрлеккә булышлык
күрәтү һәм аны үстерү муниципаль
программасын раслау турында**

2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында уңайлы климат тәэмин итү буенча кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү шартларын булдыру максатларында

каrar бирәм:

1. 2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлеккә булышлык күрсәтү һәм аны үстерү муниципаль программасын расларга (Кушымта).
2. Башкаручыларга программаның төп чараларын үтәүне тәэмин итәргә.
3. Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының «2014-2020 елларга Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм программасы турында» 2014 елның 14 маендагы 281 номерлы карары үз көчен югалткан дип санарга.
4. Әлеге карарны Интернет мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының <http://alekseevskiy.tatarstan.ru> рәсми сайтында урнаштырырга.
5. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең икътисад буенча урынбасары А.Д. Васильевка йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе

Н.К. Кадыров

Алексеевск муниципаль районы
Башкарма комитетының
26.03.2019 № 132
карарына кушымта

**2019-2023 елларга Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районында
кече һәм урта эшмәкәрлеккә булышлык
күрсәтү һәм аны үстерү муниципаль
программасы**

2019 ел

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлеккә булышлык күрсәтү һәм аны үстерү муниципаль программасы
Программаны төзүче	Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге
Программаның максаты һәм бурычлары	<p>Муниципаль программаның максаты: инновацион икътисадны формалаштыруда мөһим фактор буларак, кече һәм урта эшмәкәрлекне нәтижәле эшләтү һәм үстерү өчен шартлар тудыру, шулай ук аның Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында социаль-икътисады үсеш мәсьәләләрен чишүгә керткән өлешен арттыру. Кече бизнесны чагыштырмача арттыру юлы белән район икътисадының тотрыклы үсешен тәмин итү.</p> <p>Муниципаль программаның бурычлары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Житештерүне технологик яктан жиһазландыру, сәнәгатьтә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының хезмәт житештерүчәнлеген арттыруга ярдәм күрсәтү, шулай ук авыл жирлегендә кече хужалыкларны тотрыклы үстерү өчен шартлар тудыру; 2. Инновацион һәм конкурентлы продукция житештерү өчен кирәкле технологияләр кертүгә ярдәм итү; 3. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары өчен финанс ресурсларыннан файдалану мөмкинлеген арттыру; 4. Кече һәм урта эшмәкәрлеккә инвестицияләр жәлеп итүне стимуллаштыру. 5. Кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм итүнең яңа формаларын булдыру һәм булган инфраструктурасын үстерү; 6. Эшмәкәрлекнең кадрлар потенциалын үстерү; 7. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын күтәрү, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын фәнни-методик, норматив-хокукый яктан һәм консультацияләр белән тәмин итү; 8. Икътисады актив халыкны эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү; 9. Эшмәкәрлек өлкәсендә мәшгуль кешеләрне социаль яклау белән тәмин итү
Программаны гамәлгә ашыру этаплары һәм сроклары	2019-2023 еллар
Программаны тормышка ашыручылар	Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары
Финанслау күләме һәм	Финанслауның гомуми күләме 1769,4 млн. сум, шул

чыганаclarы	<p>исәптән: предприятиеләрнең үз акчалары хисабына-530,5 млн. сум. Елларга бүленеш: 2019 - 431,9 млн. сум; 2020 - 351,2 млн. сум; 2021 - 316,2 млн. сум; 2022 - 328,7 млн. сум; 2023 - 341,4 млн. сум.</p> <p>Бюджет учреждениеләрен товарлар белән тәэмин итү һәм хезмәтләр күрсәтүгә килешүләр төзү хисабына, шул исәптән: районның мәктәп һәм мәктәпкәчә учреждениеләрен азык-төлек белән тәэмин итү, шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен төзекләндерү һәм башкалар өчен каралган муниципаль бюджет акчалары. Программаны Алексеевск муниципаль районы бюджетыннан финанслау күләме ел саен чираттагы финанс елына Татарстан Республикасы Законы нигезендә ачыкланачак.</p>
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	<p>Программаны гамәлгә ашыруны координацияләү һәм контрольдә тотуны Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты гамәлгә ашыра</p>
Программаны тормышка ашыруның төп нәтижеләре	<p>Программаны тулысынча тормышка ашыру 2023 ел ахырына түбәндәге нәтижеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тулаем территориаль продуктның гомуми күләмендә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының продукция, эш, хезмәт күрсәтү өлешен 37 процентка кадәр арттыру; - кече предприятиеләр тарафыннан житештерелә торган продукция (хезмәтләр), шул исәптән чаралар һәм кабул итүче шәхси предприятиеләр тарафыннан ел саен 3 проценттан да ким булмаган күләмдә әйләнеше үсешен саклап калу; - Алексеевск муниципаль районы территориясендә эшчәнлек алып баручы кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының тотрыклы үсеше; - барлык предприятиеләр һәм оешмалар хезмәткәрләренең уртача санында (тышкы урта эшчеләрдән башка) кече һәм урта предприятиеләр хезмәткәрләренең исемлек буенча уртача санын арттыру (тышкы урта эшчеләрдән башка); - ел саен кече һәм урта эшмәкәрлекнең кимендә 6 яңа субъектын теркәү өчен шартлар булдыру; - ел саен кимендә 10 берәмлек яңа эш урыны булдыру.

I. 2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү муниципаль программасының максаты һәм бурычлары

Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм итү һәм аны үстерү өлкәсендәге сәясәте эшмәкәрлек субъектларының эшлекле активлыгын үстерү өчен уңай климат булдыруга, эшмәкәрлек үсешендәге төп чикләүләрнең йогынтысын киметүгә юнәлдерелгән һәм Алексеевск муниципаль районы үсешенең стратегик максатлары, бурычлары һәм приоритетлары системасына эшмәкәрлеккә ярдәм итү юнәлешләрен коруга нигезләнә.

Программаның максаты инновацияле икътисадны формалаштыруның иң мөһим компоненты буларак кече һәм урта эшмәкәрлекне нәтиҗәле эшләтү һәм үстерү өчен шартлар тудыру, шулай ук Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының социаль-икътисади үсеш мäsьälälären хәл итүгә керткән өлешен арттыру.

Күрсәтелгән максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк:

- житештерүне технологик яктан жиһазландыруга, сәнәгатьтә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының хезмәт житештерүчәнлеген арттыруга ярдәм итү, шулай ук авыл жирлегендә кече хужалыкларны тотрыклы үстерү өчен шартлар тудыру;

- инновацион һәм конкурентлыкка сәләтле продукция житештерү өчен кирәкле технологияләр кертүгә ярдәм итү;

- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары өчен финанс ресурсларынан файдалану мөмкинлеген арттыру;

- эшмәкәрлеккә ярдәм итүнең яңа формаларын булдыру һәм булган инфраструктурасын үстерү;

- эшмәкәрлекнең кадрлар потенциалын үстерү;

- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын арттыру, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын фәнни-методик, норматив-хокукый һәм консультация белән тәмин итү;

- Алексеевск муниципаль районының икътисади актив халкын эшмәкәрлек эшчәнлегенә җәлеп итү.

II. Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүнең агымдагы торышына анализ

Алексеевск муниципаль районының социаль-икътисади үсеш өчен кече эшмәкәрлекне үстерү мөһим әһәмияткә ия. Дәүләт тарафыннан зур чыгымнар һәм тырышлык таләп итми торып, кече эшмәкәрлек яңа эш урыннары булдыруга ярдәм итә, эшсезлекне киметергә, район халкының тормыш дәрәжәсен арттырырга, сәламәт һәм конкурентлы мохит булдырып, товарларга һәм хезмәт күрсәтүләргә ихтыяжны канәгатьләндерергә ярдәм итә. Нәкъ менә кече бизнес халыкның кайбер катламнарына иҗади һәм эшлекле сыйфатлар күрсәтергә ярдәм итә. Кече эшмәкәрлек өлкәсендә урта сыйныф – соңгы вакытта зур игътибар бирелә торган гражданлык җәмгыяте торгызылу нигезе формалаша.

Районда бизнесны актив үстерү өчен барлык ресурслар да бар, ул Татарстан Республикасы Хөкүмәтенен, район Советының һәм Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының максатчан сәясәте аркасында көчәя бара.

Кече һәм урта эшмәкәрлек Алексеевск муниципаль районы икътисадында, салым салу базасын формалаштыруда, халыкның, районның авыл хужалыгы һәм сәнәгать үсеше ихтыяжларын тәмин итүдә зур роль уйный.

Хәзерге вакытта кече һәм урта предприятиеләр Алексеевск муниципаль районы икътисадының барлык тармакларында да эшчәнлек алып бара.

Кече эшмәкәрлек – хужалык итүнең заманча системасының аерылгысыз элементы. Кече бизнесның районның социаль-икътисади үсешенә керткән өлеше елдан-ел арта бара.

Кече һәм урта эшмәкәрлек үсешен характерлаучы мөһим күрсәткеч булып аның тулай территориаль продукттагы өлеше тора. 2017 ел нәтижәләре буенча ул 30,4% тәшкил итә, шул ук вакытта Татарстан Республикасы буенча – 25,6%.

Алексеевск муниципаль районының тулай территориаль продукт (ТТП) структурасы

Таблица 2.1

Тармакның исеме	2016 ел		2017 ел	
	млн.сум	структура, %	млн. сум	структура, %
Сәнәгать	621,9	7,9	776,6	8,5
Авил һәм урман хужалыгы	2990,5	38,0	3411,3	37,4
Төзелеш	2308,3	29,4	2860,0	31,3
Күпләп һәм ваклап сату	504,0	6,4	570,7	6,3
Транспорт	179,1	2,3	198	2,2
Башкалар	1259,6	16,0	1305,3	14,3
Районның ТТПы	7863,4	100	9121,9	100
Татарстан Республикасы буенча барлыгы (ТТП)	1937637,1		2115503,2	

2018 елның 1 гыйнварына районда 124 кече предприятие, 5 урта предприятие, 465 эшмәкәр юридик зат булмыйча эшли.

2017 ел эчендә район буенча кече һәм урта предприятиеләр әйләнеше 4,3 млрд. сум тәшкил итте.

Кече һәм урта предприятиеләр буенча уртача айлык хезмәт хакы 19849,7 сум яки 2016 ел белән чагыштырганда 112% тәшкил иткән (2016 елда – 18130,5 сум).

Кече эшмәкәрлек субъектлары буенча мәгълүматлар

Таблица 2.2

№	Күрсәткечләрнең исеме	2016 ел факт	2017 ел факт	2018 ел бәя
1	Теркәлгән эшмәкәрлек	548	594	598

	субъектларының гомуми саны, барлығы, берәмлекләр			
2	Шул исәптән урта предприятиеләр, берәмлек	7	5	7
3	Кече предприятиеләр (микропредприятиеләрне дә кертеп), берәмлек	114	124	119
4	Шәхси эшмәкәрләр, кеше саны	427	465	472
5	Бюджетның барлык дәрәжәләренә кече эшмәкәрлек субъектларыннан салымнар керү, мең сум.	114162,0	129725,0	147725,0

2018 ел нәтижәләре буенча районның кече һәм урта предприятиеләре әйләнеше 4,4 млрд. сумнан ким булмагач, 2017 ел дәрәжәсенә карата 102 % үсеш.

Кече һәм урта бизнеста 37% яки 2967 кеше эшли, һәм аларның хезмәт хакы 2018 ел бәяләве буенча, 21539 сум тәшкил итәчәк.

Шәхси эшмәкәрләргә дә кертеп, кече эшмәкәрлек субъектларыннан салым һәм башка түләүләр керемә 2017 елда 129,7 млн. сум тәшкил итте.

Районның икътисади үсеше ТТП үсеше белән генә түгел, ә икътисадның инновацион үсеше темпы белән дә бәяләнә. Әмма күпчелек эшмәкәрләр финанс мөмкинлекләре булмау сәбәпле технологик модернизацияләүне планлаштырмый һәм аның кирәклеген күрми, бу цифрлы икътисад шартларында мөһим проблема булып тора. Киләсе проблемалар булып түбәндәгеләр тора:

- икътисадта «соры базар» кебек күренешнең барлыкка килүенә китергән салымнарның югары булуы;
- аренда түләүләренә югары үсеш;
- коммуналь хезмәтләр өчен тарифларын арттыру;
- контрольдә тотучы органнар эшчәнлегә. Тикшерүчеләр кирәгеннән артык документлар таләп итә һәм компетентлыклары житәрлек түгел;
- кадрларның еш алмашынуы, персоналның квалификациясе түбән булуы һәм эшче кадрлар житмәве;
- административ киртәләр булу.

III. Алексеевск муниципаль районының икътисад тармакларында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү

3.1. Авыл хужалыгы тармагы

Авылда агросәнәгать комплексында 50 фермер һәм 7,5 мең шәхси ярдәмче хужалык эшли.

Фермерлар 10896 гектар жир били, бөртекле һәм кузаклы культураларның уңдырышлылыгы 1 гектардан 25 ц тәшкил итә.

2017 елда алар тарафыннан 11,7 млн. сумлык 560 тонна сөт, 103,6 млн. сумлык 96 тонна ит житештерелде.

Сөт сатып алу шәхси эшмәкәрләр: Фомин В. И., Галиев А. Х., Балясников А. А., Дырыгин Ю. А. һәм башкалар аша башкарыла.

2017 елда алар 20 авыл җирлегендә 100 млн. сумга 5,9 мең тоннага якин сөт сатып алганнар.

Эшмәкәрлек әлеге эшчәнлек өлкәсенә килгәч, халык тарафыннан тапшырыла торган сөтнең сыйфаты шактый яхшырды, бу халыкның керем өлешенә сизелерлек йогынты ясый.

2017 елда Алексеевск муниципаль районы хужалыклары буенча аерым икътисади күрсәткечләр

Таблица 3.1.1

Хужалыкларның исеме	Авыл хужалыгы жирләр мәйданы, га	Шул исәптән сөрүлек жирләр	Сөрүлек жирләрнең районда чагыштырма күләме %	Кеше саны	Акча кереме барлыгы, мең сум.	Акча керемнең районда чагыштырма күләме %	ДВ		Ургача айлык хезмәт хакы сум	Табыш, зыян (+,-) мең сум
							100 га сөрүлеккә мең сум	1 эшчегә мең сум		
Алга к-зы	5918	5504	5	135	115503	5	2099	856	16795	23597
Родина к-зы	4745	4390	4	185	159410	6	3631	862	19341	25645
Элита ЖЧЖ	1980	1930	2	28	21761	1	1128	777	13664	276
Мегаферма Лебяжье ЖЧЖ	-	-	-	73	135641	5	-	1858	13139	-28452
Северное Алекс ААЖ.	11375	9295	9	58	120186	5	1293	2072	13662	12813
Агро ААЖ	26351	25036	24	303	1142267	45	4562	3770	12677	-
Хузангай ЖЧЖ	30508	26050	25	399	598453	24	2297	1500	20707	4427
Район буенча	126571	104905	-	1254	2537170	-	2419	2023	16025	-16240

Агросәнәгать комплексын үстерүнең милли программасы юнәлешләренең берсе – халыкның кече ярдәмче хужалыкларын үстерү һәм аңа ярдәм итү. Вак-төяк товарларны житештерү күләмен саклап калу һәм алга таба үстерү өчен, авылда тотрыклы һәм конкурентлы мохит булдыру кебек үк, льготалар, кредитлар рәвешендә күрсәтелә торган дәүләт ярдәме кирәк.

2016-2018 еларга КФХын үстерүгә кредитларны субсидияләү турында мәгълүмат

Таблица 3.1.2

Район исеме	Кредит алган КФХ, барлыгы	Сумма, млн. сум
Алексеевск муниципаль районы	9	15,5

Кредитлар нигездә терлекчелек биналарын реконструкцияләүгә, терлек азыгы, техника сатып алуга алына.

Соңгы вакытта авыл хужалыгында инвестиция эшчәнлегә актив үсә.

Житештерүне үстерүгә инвестицияләр

Таблица 3.1.3

Инвестор исеме	2016 ел	2017 ел	2018 ел	Сумма, мең сум
Родина к-зы	28467	29690	7560	65717
Алга к-зы	5080	6682	281100	229862
Элита ЖЧЖ	7653	4745	648	13076
Элита М ЖЧЖ	2192	-	-	2192
Мегаферма Лебяжье ЖЧЖ	43201	108474	6579	158254
ПК Ләйсән	179	1160	-	1339
Трио ЖЧЖ	15029	8608	16532	40169
Северное Алексеевское ААЖ	32665	10109	-	42774
БАРЛЫГЫ:	134496	169468	249419	553383

**2019 елга Алексеевск муниципаль районында терлекчелек объектлары
төзелеше турында мәгълүмат**

Таблица 3.1.4

№	Программа, объект, авыл хужалыгы товарларын житештерүчеләр яки учреждение, торак пункт объекты исеме	Объектлар, берәмлекләр саны	Объектларның смета бәясе, мең сум	Татарстан Республикасы бюджеты акчалары мең сум	Бюджеттан тыш акчаларның планлаштырылган күләме мең сум
1	2	3	4	5	6
1	Сыер абзарларын капитал ремонтлау-барлыгы	1	4500	1350	3150
	шул исәптән:				
	«Мегаферма Лебяжье» ЖЧЖ, ф. Лебяжье Лебяжье т.п.	1	4500	1350	3150
2	Ындыр табагы хужалыкларын капитал ремонтлау-барлыгы,	1	600	180	420
	шул исәптән:				
	АЖ КВ Агро Шәмә т.п. 800 тоннага исәпләнгән ашлык склады	1	600	180	420
3	Силос-сенаж траншеялары төзү - барлыгы	4	25600	7680	17920
	шул исәптән:				
	«Мегаферма Лебяжье» ЖЧЖ, ф. Лебяжье Лебяжье т.п. 2 мең тоннага исәпләнгән	1	3800	1140	2660
	«Мегаферма Лебяжье» ЖЧЖ, ф. Сахаровка Сахаровка т.п. 2 мең тоннага исәпләнгән	1	3800	1140	2660
	Алексеевск ТП «Хузангай» ЖЧЖ Кыркүл авылында 23,4 мең куб.метр гар исәпләнгән	1	9000	2700	6300

Алексеевск ТП «Хузангай» ЖЧЖ Кыркүл авылында 23,4 мең куб. метрга исәпләнгән	1	9000	2700	6300
--	---	------	------	------

Ел саен «Агросәнәгать комплексына дәүләт ярдәме чаралары турында» гы карар нигезендә хөкүмәт тарафыннан авыл хужалыгы товарларын житештерүчеләргә минераль ашламалар, үсемлекләрне биологик һәм химик яклау чаралары, дизель ягулыгы, известь алу өчен, терлекчелекне һәм балыкчылыкны, АПКны кадрлар белән тәмин итүгә ярдәм итү, инвестиция кредитлары буенча процент ставкаларын түләү, ветеринария-санитария чараларына һәм башка мөһим юнәлешләр буенча түләүгә субсидияләр бирү күздә тоту һәм 2024 елга агросәнәгать комплексын үстерү нәтижәләре түбәндәге таблицада чагылдырылган.

2017 елда Алексеевск муниципаль районы хужалыклары буенча икътисади күрсәткечләр

Таблица 3.1.5

Хужалыкларның исеме	Акча кереме мең сум.	100 га сөрүлек жиргә мең сум.	1 хезмәткәргә мең сум
«Алга» к-зы	122433	2224	907
«Родина» к-зы	168975	3849	913
«Элита» ЖЧЖ	23066	1195	824
Северное ЖЧЖ	127397	1371	2197
Мегаферма Лебяжье ЖЧЖ	143779	-	1970
КВ АГРО	1210803	4836	3996
Хузангай ЖЧЖ	634360	2435	1590
БАРЛЫГЫ:	2714772	2588	2165

2015 елдан башлап район шәхси ярдәмче хужалыкларның мини-фермаларын төзү программасында актив катнашты. Авыл жирлекләре территориясендә 7,4 млн. сумлык 42 мини-ферма төзелде һәм файдалануга тапшырылды. Гаилә терлекчелек фермаларын төзүгә (реконструкциялүгә) 2015-2018 елларда 10850 мең сум күләмендә һәм яңа эш башлаучы фермер программасы буенча 7497 мең сумлык грантлар алынды.

Гаилә фермалары һәм яшь фермерлар эшчәнлеге турында мәгълүмат

Таблица 3.1.6

№	Фамилиясе, исеме, атасының иеме	Объектның төре	Хезмәткәрләр саны, кешеләр
1	Медведев И.Г.	50 башка исәпләнгән сарык фермасы	-
2	Гатин А.И.	50 башка исәпләнгән сарык фермасы	-
3	Александрова Н.И.	50 башка исәпләнгән сөт фермасы	3
4	Яруллин И.Н.	1000 башка исәпләнгән каз фермасы	-
5	Батдалов Р.Ф.	50 башка исәпләнгән ат фермасы	1
6	Зарыпов Р.Х.	150 башка исәпләнгән сарык фермасы	3
7	Сунеев И.А.	200 башка исәпләнгән таналар үрчетү	5
8	Кудряшов В.Ф.	24 башка исәпләнгән сөт фермасы	-
9	Гумеров И.И.	Яшелчәчелек	2
10	Гунин И.С.	Бөртеклеләрне житештерү	3
11	Грунин В.Н.	Бөртеклеләрне житештерү	3
12	Ионов В.Л.	Бөртеклеләрне житештерү	2
13	Козина С.В.	Бөртеклеләрне житештерү	1
14	Турушкин В.И.	Бөртеклеләрне житештерү	1
15	Кадыров Н.В.	Бөртеклеләрне житештерү	1
	БАРЛЫГЫ:		25

3.2. Эшкәртү производстволары

Эшкәртү предприятиеләре 13 % тәшкил итә.

Эшкәртү производстволарының берсеи - «Алексеевск сөт заводы» ЖЧЖ. 2018 елда сәнәгать житештерүе күләме 385 млн. сум тәшкил итте. Предприятие сөт продукциясен: йогурт, сөт, кефир, шулай ук каймак житештерә, алар Казан шәһәренең сәүдә челтәрләрендә сатыла. Сөт эзерләү 15,3 мең тонна тәшкил иткән.

«Алексеевск НТФ» ЖЧЖ 2018 елда 12,0 млн. сумлык товар продукциясе чыгарды. Фабрика күргәзмәләрдә, фестивальләрдә, ярминкәләрдә һәрдаим катнаша. 2017 ел ахырында предприятие 300 мең сумлык Мәдәният министрлыгы грантын алды.

Предприятие даими рәвештә житештерелә торган продукция ассортиментын яңарта, яңа эшләнмәләр эшли – пляж сумкалары, телефоннар өчен сумкалар, халатлар, туникалар, этник күлмәкләр. Житештерү барышында экологик чимал гына кулланыла – мамык һәм киндер 100%. Татарстан Республикасы Милли музей, төрле чаралар үткәргәндә, борынгы музей үрнәкләре һәм рәсемнәре буенча белгечләр тарафыннан торгызылган безнең тукума эшләнмәләрен куллана.

3.3. Торак-коммуналь хужалык

Район территориясендә торак-коммуналь хезмәтләр күрсәтү белән «Инженерлык челтәрләре» ЖЧЖ, «Алексеевскводоканал» ААЖ, «Водоканал» ЖЧЖ, «Полигон» ЖЧЖ шөгыйльләнә. Торак-коммуналь хужалык өлкәсендә «Идарә компаниясе» ЖЧЖ эшли, аның составына 7 торак милекчеләре ширкәте керә – «Яр буге», «Октябрь», «Павелкин», «Совет», «Есенин», «Үзәк».

Хәзерге вакытта Алексеевск ш.т.б.да жылылык белән тәмин итү «Инженерлык челтәрләре» ЖЧЖ предприятиесе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Жылылык челтәрләре тузу һәм кулланылган жылылык энергиясе өчен түләү бәясе кимү сәбәпле, район Советы сессиясендә 2010-2020 елларда минитопкалардан һәр фатирны ике контурлы мичләр белән аерым жылытуга күчерү, соңыннан квартал котельныйларын ябуны күздә тоткан районның торак-коммуналь хужалыгын реформалаштыру программасын раслау турында карар кабул ителде.

Хәзерге вакытта районның 110 күпфатирлы йортында барлык фатирлар да ике контурлы мичләргә күчерелгән.

2018 елның 1 гыйнварына 87 котельныйга һәм 24 км жылылык челтәренә хезмәт күрсәтеләчәк, алардан 73 бюджет һәм 10 коммерцияле оешма жылытылачак.

Елга жылылык энергиясе чыгымы 26 мең Гкал тәшкил итәчәк.

Ел саен Татарстан Республикасының Тарифлар буенча комитеты тарафыннан расланган тариф суммасыннан уртача 5% ка табышны арттыру планлаштырыла.

3.4. Төзелеш

Соңгы вакытта районда төзелештә һәм торак-коммуналь хужалыгында шәхси бизнес актив үсә.

«Керамика – Маркет» ЖЧЖ, «Мостовик» ЖЧЖ, «Стройдорсервис+» ЖЧЖ кебек төзелештә эшләүче кече предприятиеләр тотрыклы рәвештә үсә.

Төзелеш комплексы предприятиеләре өлешенә 20 % туры килә.

2017 елда «Стройдорсервис +» ЖЧЖ 271 млн. сумлык жиде программада катнашты. 2018 елда алар тарафыннан биш күпфатирлы торак йортка капитал ремонт үткәрелде.

«Сырхауханәләрне ремонтлау» республика программасы буенча подрядчы оешма тарафыннан ике сырхауханә – хатын-кызлар һәм балалар конультациясенә 16,0 млн. сумлык ремонт эшләре тәмамланды, стоматология бүлегенә капитал ремонт 5,6 млн. сумга башкарылды.

«Әтәчкәй» балалар бакчасын, Биләр авыл жирлегенә административ бинасын һәм башкаларны капитал ремонтлау төгәлләнде.

«Керамика – Маркет» ЖЧЖ «Социаль ипотека» программасы буенча торак төзүне дәвам итә. 2018 елда гомуми мәйданы 970 кв. метр булган 18 фатир төзелде һәм файдалануга тапшырылды. Кыркүл торак пунктында аренда торагы программасы буенча 12 фатирлы 2 һәм 10 шәхси йорт төзелеше дәвам итә. Алексеевск ш.т.б. да «Темп» спорт комплексы төзелеше тәмамланды. Предприятие буенча 10 айга подряд эшләре күләме 80 млн. сум тәшкил итте.

Кама аръягы зонасында күперләргә хезмәт күрсәтү һәм ремонтлау белән «Мостовик» ЖЧЖ шөгыльләненә. Предприятие коллективы тарафыннан 8 районда: Алексеевск, Әлки, Аксубай, Чистай, Спас, Яңа Чишмә районнарында күпер һәм күпер корылмаларын төзү, ремонтлау, эксплуатацияләү, карап тоту эшләре алып барыла.

Горизонталь юл тамгасы төшерү, металл барьер коймалар урнаштыру һәм күперләргә коррозиядән саклау буенча эшләр башкарыла.

Предприятиенен төрле маркадагы бетон житештерү буенча Алексеевск һәм Яңа Чишмә районнарында 2 заводы бар. «Мостовик» ЖЧЖ юл төзелеше ихтыяжлары өчен, халык өчен тимер-бетон эшләнмәләренен барлык төрләрен дә чыгара. Агымдагы елда алар тарафыннан Изге чишмә янындагы күпер һәм Олы Тигәнәле авылында күпер ремонтлады.

Агымдагы елда предприятие буенча эш күләме 285 млн. сум тәшкил итте.

3.5. Транспорт хезмэтлэре

Шэхси эшмэкэрлэр күрсэгэ торган хезмэтлэрнең берсе – транспорт хезмэтлэре. Транспорт хезмэтлэрен шэхси һәм арендаһан йөк транспорты булган һәм халыкка, предприятие һәм оешмаларга йөк ташу буенча хезмэт күрсәтүче 35 шэхси эшмэкэр тәкъдим итә. Район эчендә һәм аннан ыртта пассажирлар йөртүне шэхси эшмэкэр Габделкәбиров Ш. Г. гамәлгә ашыра.

Кече предприятиеләр эшчәнлеген анализлау

Таблица 3.1

№	Предприятиенең исеме	2017 ел			2018 ел			Уртача айлык хезмэт хакы, сум	
		Башкарылган эшләр күләме млн. сум.	Табыш (зыян) млн. сум.	Исемлек буенча уртача халык саны	Уртача айлык хезмэт хакы, сум	Табыш (зыян) млн. сум.	Исемлек буенча уртача халык саны		
1	«Мостовик» ЖЧЖ	506,9	39,7	177	28551	332,7	17,356	207	39196
2	«Стройдосервис+» ЖЧЖ	271,4	1,563	90	27672	202,8	5,699	84	34120
3	«Инженерлык челтәрләре» ЖЧЖ	47,3	0,48	67	13144	48,6	1,378	64	14870
4	«Керамика -Маркет» ЖЧЖ	39,1	1,2	62	10500	80,9	1,864	53	15614
5	«Полигон» ЖЧЖ	21,3	0,406	44	14078	20,8	-1,485	33	15516
6	«Идарәче компания» ЖЧЖ	8,9	0,921	21	13508	9,2	1,026	17	18910
7	«Алексеевск газспецстрой» ЖЧЖ	3,2	-	9	15286	3,9	-	12	15047

4. Кулланучылар базарын үстөрү

Район территориясендә эшмәкәрлек субъектларының 181 сәүдә объекты эшли, алар аша 2017 елда 1683,8 млн.сумлык кулланучылар товарлары сатылган, бу жан башына 65,6 мең сум туры килә, бу 2016 ел белән чагыштырганда 2,4 мең сумга күбрәк.

2017 елда 1000 кешегә исәпләнгән сәүдә мәйданы 485,2 кв.м тәшкит итте, безнең район буенча минималь тәэмин ителеш нормативы 1000 кешегә 327,1 кв. м.

Алексеевск муниципаль районының жәмәгать туклануы өлкәсендә утырту урыннарының гомуми саны 701 булган 17 эшмәкәрләр кафесы тәкъдим ителгән. 2017 ел эчендә жәмәгать туклануы предприятиеләре әйләнеше 283,3 млн. сум тәшкит итте, бу 2016 елның шушы чорына карата 128 % тәшкит итә.

Район халкына 30 кече һәм урта эшмәкәрлек субъекты түләүле хезмәт күрсәтә. 2017 елда күрсәтелгән көнкүреш хезмәтләре күләме 293,6 млн. сум тәшкит итте, бу 2016 ел белән чагыштырганда 103,0 % тәшкит итә. 2017 елда халыкның жан башына түләүле хезмәтләргә гамәлгә ашыру күләме гамәлдәге бәяләрдә 11,4 мең сум тәшкит итте.

Районда чәчтарашханәләр һәм фото хезмәтләр, такси һәм мунча хезмәтләре, аяк киёмнәрен ремонтлау, киём тегү һәм ремонтлау, ритуаль хезмәтләр, транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү һәм ремонт ясау, жиһаз ясау һәм ремонтлау хезмәтләре күрсәтелә. Хәзерге вакытта химик чистарту кебек көнкүреш хезмәтләре, көнкүреш техникасын ремонтлауның стационар пункты, кирәк-яракларны кулланышка биреп тору предприятиеләре хезмәтләре юк.

Алексеевск муниципаль районында 2019-2023 елларга сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре үсеше күрсәткечләре

Таблица 4.1

Күрсәткечнең атамасы	2018 ел бәя	Фаразлау				
		2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Ваклап сату әйләнеше, млн. сум.	1746,0	1856,0	1969,0	2097,0	2139,0	2203,0
Жәмәгать туклануы әйләнеше, млн. сум.	286,0	292,0	298,0	307,0	313,0	319,0
Түләүле хезмәтләр күләме, млн. сум.	303,0	309,0	315,0	325,0	334,0	341,0

Район халкының тормышын яхшыртуга юнәлдерелгән тотрыклы икътисади үсешне тәэмин итү максатында эшмәкәрлек эшчәнлегенең түбәндәге өстенлекле төрләре билгеләнде:

- инновацион эшчәнлек;

- халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтү;
- азык-төлек һәм эшкәртү сәнәгате;
- төзелеш;
- социаль хезмәт күрсәтү өлкәсе (сәламәтлек саклау, мәгариф, мәдәният-спорт һәм массакуләм ял оештыру);
- әйләнә-тирә мохитне саклау;
- торақ-коммуналь хужалык хезмәте күрсәтү;
- яшелчәчелек һәм үсемлекчелек;
- пассажирлар йөрәтү;
- халыктан ни дә булса сатып алу, әзерләү эшен башкара торган оешма эшчәнлеге.

5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү

Яшьләр бизнесы яңа эш урыннары булдыру һәм эшсезлек дәрәжәсен кимәтү, квалификацияле кадрлар әзерләү, эшчәнлекнең яңа төрләрен һәм кулланучылар базарын үстерү кебек социаль-икътисадый проблемаларны хәл итүдә төп роль уйный.

Яшьләр эшмәкәрлеге Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта бизнес үсешенә өстенлекле юнәлешләренән берсе булып тора. Хәзерге яшьләр зур потенциалга ия. Алар инновацион, мобиль, креатив, үзләренә эшмәкәрлек белемен һәм күнекмәләрен яңарту мөмкинлекләре югары дәрәжәдә, шуңа күрә төп игътибар нәкъ менә аларга бирелергә тиеш.

Хәзерге вакытта районда яшьләр арасында бизнеста катнашучылар саны шактый түбән - 37 кеше, бу кече эшмәкәрлек субъектлары саныннан 6% тәшкил итә. Кагыйдә буларак, бу эшмәкәрләр сәүдә өлкәсендә яки авыл хужалыгында гаилә династиясе эшен дәвам иттерү эше белән мәшгуль.

Яшьләр эшмәкәрлеге күрсәткече түбән булуга карамастан, муниципалитет билгеле бер эш башкара. 2016 елдан башлап эшмәкәрлек эшчәнлеген башларга теләүчеләр өчен "Google" компаниясе һәм «Россия Саклык банкы» ГАЖ тарафыннан «Бизнес – класс» белем бирү проекты эшли. «Бизнес-десант» укуы семинарлары үткәрелә, анда кече һәм урта эшмәкәрлек вәкилләре генә түгел, аграр көллият студентлары да бизнес алып бару буенча практик белемнәр һәм күнекмәләр алу өчен чакырыла. Татарстан Республикасының эшмәкәрләргә ярдәм итү Үзәге һәм Гарантия фонды вәкилләре һәм башка вәкилләр катнашында киңәшмә үткәрелә, анда Татарстан Республикасында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына дәүләт ярдәмен күрсәтү буенча төп чаралар турында сөйләнә. Муниципалитетның шулай ук жир кишәрлекләре бүлеп бирү, муниципаль милекне арендага бирү мөмкинлеге дә бар.

Алексеевск муниципаль районы хакимияте органнары жирле бюджет акчалары хисабына кече һәм урта эшмәкәрлек вәкилләренә матди ярдәм күрсәтә алмый, чөнки Алексеевск муниципаль районы бюджетын чираттагы финанс елына әзерләгәндә һәм кабул иткәндә әлеге максатларга чыгымнар тоту турындагы статьялар юк.

Системалы эш алып барылуга карамастан, яшьләр эшмәкәрлегенә түбндәге йомшак яклары бар:

- яшь буын вәкилләре тарафыннан эшмәкәрлеккә инициатива булмау. Бүгенге көндә эшмәкәрләрнең уртача яше 43-45 яшьне тәшкил итә.

- алган белемнәрне гамәли куллану күнекмәләренең түбән булуы;
- старт капиталын формалаштыру проблемалары;
- илдәге икътисади вәзгыятьнең тотрыксыз булуы;
- эшлекле репутация булмау.

Эшмәкәрлек инициативаларын үстерүдә уңай шартлар тудыру өчен түбәндәге чараларны үтәргә кирәк:

- һөнәри дәрәжәне күтәрү өчен шартлар тудыру;
- яшь эшмәкәрләргә норматив-хокукий ярдәм күрсәтү;
- яшь эшкәрләргә мәгълүмати-методик һәм консультацион ярдәм күрсәтү;
- үз эшләрен ачуда ярдәм итү.

Чараларны этаплап үтәү яшь эшмәкәрләр санын арттырырга ярдәм итәчәк һәм районның тулай территорияль продуктына да өлеш кертеләчәк.

6. Сәнәгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү

Хәзерге вакытта районда сәнәгать майданчыгы булдыру, аерым алганда авыл хужалыгы билгеләнешендәге жир кишәрлеген сәнәгать жирләренә күчерү эшләре алып барыла. Жир кишәрлегенең майданы 9 га тәшкил итә. Милек дәүләтнеке. Әлеге жир Алексеевск ш.т.б. көньяктарак, Казан – Оренбург трассасының 90 км-да урнашкан. Жир кишәрлеге янында электр линиясе һәм югары басымлы газ үткәргече урнашкан.

Жир кишәрлегенең урнашу урыны, шулай ук аның логистикасы яңа житештерүне оештыру өчен кызыклы. Бу аны төзү өчен потенциал инвесторларны жәлеп итүне таләп итә, бу исә ахыр чиктә районның инвестицион жәлеп итүчәнлеген үстерүгә ярдәм итәчәк.

Сәнәгать майданчыгында 3 резидент урнаштыру планлаштырыла, алар төзелеш материаллары житештерү, азык-төлек сәнәгәте һәм жиһаз житештерү белән шөгыйльләнәчәк. Алар өчен ташлама – жир салымы буенча процент ставкасын киметү күздә тотыла. Объект буенча инвестицияләр күләме 100 млн. сумнан да ким булмаячак. 85 эш урыны булдыру планлаштырыла.

IV. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшмәкәрлекне үстерү юнәлешләре һәм конкрет чаралары исемлеге

Районның инвестицион жәлеп итүчәнлегенә берничә сәбәпкә бәйле, аларга түбәндәгеләр керә:

- географик урнашу урыны;
- ресурс-чимал;
- житештерү (житештерү һәм аның нәтижеләрен куллану өчен шартлар булу);
- кулланучылар (халыкның товарлар һәм хезмәтләр сатып алу сәләте белән характерлана);
- инфраструктур (мәгълүмат, транспорт, житештерү инфраструктурасы, шулай ук инженерлык челтәрләренә тоташтыру мөмкинлеге);
- кирәкле күләмдә һәм хезмәт ресурсларының сыйфатына характерлана торган интеллектуаль сыйфат.

Алексеевск муниципаль районы, аның географик хәле башка муниципаль районнарның күбесеннән республика башкаласы – Казан шәһәре белән якын булуы белән аерылып тора.

Яңа производстволарны төзү яки гамәлдәгеләрнең егәрлеген киңәйтү кысаларында инвестицион эшчәнлекне үстерү АМРның тулы инвентаризациясе булмаган, буш яисә тулысынча файдаланылмаган житештерү мәйданчыкларында булырга мөмкин. Мондый реестрны алып бару тәртибе шулай ук юк.

Бизнес вәкилләренең һәм АМР халкының зур эшлекле активлыгы булмавын да билгеләп үтәргә кирәк. Бу финанс грамоталыгының түбән дәрәжәдә булуы һәм инвестицион проектлар буенча тәкъдимнәр булмау белән бәйле (инициативалы, шулай ук муниципаль һәм дәүләт хакимияте органнары ягыннан да). Эшлекле активлыкны арттыруга АМР товар житештерүчеләрнең, республикадагы башка муниципаль берәмлекләрнең һәм аннан читтә урнашкан төбәкләрнең мөмкинлекләре һәм ихтыяжлары (технологик чылбырлары) турындагы мәгълүмат ярдәм итәр иде. Авыл хужалыгы кулланучылар кооперациясен үстерү халыкның эшлекле активлыгын һәм мәшгульлеген арттыруның иң нәтижәле механизмнарының берсе булып тора. Әлеге механизм шулай ук авыл хужалыгы товарлары житештерүчеләрнең, авылда кече хужалык формаларының һәм кулланучылар жәмгыятьләренең авыл хужалыгы продукциясен һәм азык-төлек базарларына керемлелеген арттыруда, аны тәмин итүдә авыл жирлегендә тормыш сыйфатын яхшыртуга юнәлдерелгән төп механизм булып тора.

Шулай итеп, әлеге фактор кысаларында түбәндәге проблемалар исемлеген төзеп була:

- файдаланылмый торган житештерү егәрлекләре һәм жирләр реестрын алып бару тәртибе булмау;
- инвестицион тәкъдимнәр формалаштыру өчен мәгълүмат технологияләреннән һәм инвесторлар өчен башка файдалы мәгълүматны файдаланмау;
- жир ресурсларыннан файдалануның түбән нәтижәлелеге;
- АМР эчендә һәм аның территориясеннән читтә технологик чылбырлар турында мәгълүмат булмау;
- Татарстан Республикасының житештерү көчләрен үстерү һәм урнаштыру программасы булмау;
- АМР авыл хужалыгы товар житештерүчеләре тарафыннан АМР эшчәнлегенең төп юнәлешләре: авыл хужалыгы продукциясен әзерләү, саклау, эшкәртү һәм сату буенча кооперация системасын югары кулланмау;
- авыл хужалыгы житештерүчеләренең гамәлдәге һәм төзелә торган житештерү куәтләрен формалаштыру һәм модернизацияләү өчен шартлар булмау. Авыл хужалыгы житештерүчеләренең гамәлдәге һәм төзелә торган житештерү куәтләрен формалаштыру һәм модернизацияләү өчен шартлар булмау.

**Инвестицион проектлар исемлеге
(төп капиталга инвестицияләрне кертеп)**

Таблица 4.1

№	Чараның исеме	Чараны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары һәм күләме, млн. сум.			
			Муниципаль бюджет	Республика бюджеты	Федераль бюджет	Бюджеттан тыш чыганакалар
1	«Алексеевск кабель заводы» ЖЧЖ төзелеше	2019 ел	-	-	-	25,5
2	«Технохимпром» ЖЧЖ төзелеше	2019 ел	-	-	-	50,0
3	Бормалы субайлар заводы төзелеше	2019 ел	-	-	-	100,0
4	«Эдем» ЖЧЖ азык-төлек комбинаты төзелеше	2020 ел	-	-	-	100,0
	Барлығы:	-	-	-	-	275,5

Шулай ук кече һәм урта бизнес субъектлары үсешенә ярдәм итүче үсеш нокталары түбәндәгеләр булырга мөмкин:

- ундырышлы жирләр булу, яңа юнәлешләрне кертеп, авыл хужалыгының жиләк-жимеш һәм яшелчә культураларын житештерү күләмен арттырырга мөмкинлек бирә, шуның белән эшкәртү сәнәгатен үстерүгә аерым игътибар бирә;
- авыл хужалыгы кооперативларын төзү;
- Чулман елгасы булу балыкчылык, туризмны үстерергә һәм йөкләрне елга транспорты белән күчерү буенча логистик үзәк оештырырга мөмкинлек бирә;
- социаль хезмәтләр күрсәтү спектрын киңәйтү (медицина, мәгариф).

V. Алексеевск муниципаль районында КУЭ үсеше программасын ресурслар белән тәмин итү

Программа чараларын республика бюджеты һәм предприятиеләрнең үз акчалары хисабына финанслау планлаштырыла. Программа чараларын финанслауның гомуми күләме 1769,4 млн сум тәшкил итәчәк, шул исәптән федераль бюджет акчалары хисабына – 656,6 млн.сум, республика бюджеты хисабына - 582,3 млн. сум; предприятиеләрнең үз акчалары – 530,5 млн. сум.

- 2019 елда (I этап) – 431,9 млн. сум
- 2020 елда (II этап) – 351,2 млн. сум
- 2021 елда (III этап) – 316,2 млн. сум
- 2022 елда (IV этап) – 328,7 млн. сум
- 2023 елда (V этап) – 341,4 млн. сум

VI. Үсештәге куркыныч хәлләрне бәяләү, аларны киметү буенча чаралар

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышында аны төзү этабында фаразланмаган аерым нәтижәләр булырга мөмкин. Вакыйгаларның мондый үсеше куркынычын киметү Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты инициативасы буенча массакуләм мәгълүмат чараларында бастыру кысаларында, шулай ук Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты каршындагы ижтимагый оешмалар һәм эшмәкәрләр советы катнашында үткәрелә торган киңәшмәләрдә һәм конференцияләрдә Программа чараларының барышын тулы масштаблы мәгълүмати яктырту хисабына тормышка ашырылачак.

VII. Программаның планлаштырылган икътисадый нәтижәләгә, программа белән идарә итү һәм аны гамәлгә ашыруны контрольдә тоту

Программа үз эченә Алексеевск муниципаль районында кече эшмәкәрлекне алга таба үстерү өчен уңай шартлар тудыруга юнәлдерелгән чаралар комплексын ала.

Программаны үтәү түбәндәгеләгә ярдәм итәчәк:

- Алексеевск муниципаль районында икътисади һәм социаль тотрыклылыкның иң мөһим элементы буларак кече эшмәкәрлекне булдыру һәм аның тотрыклы эшчәнлеген стимуллаштыра торган уңайлы икътисади мохит формалаштыру;

- кече бизнеска салым һәм административ йөкләнешне оптимальләштерү, милек хокукларын яклау, эшмәкәрлек эшчәнлеген легальләштерү;

- кече эшмәкәрлек секторына инвестицияләр жәлеп итү һәм стимуллаштыру;

- кече эшмәкәрлекне үстерү темпларын арттыру, кече предприятиеләрне икътисади яктан ныгыту һәм эшчәнлек өлкәләрен киңәйтү;

- берләштерелгән бюджетның салым керемнәренә гомуми суммасында кече эшмәкәрлек субъектларынан район бюджетына керемнәренә артуы, халыкны эш белән тәмин итүнең өстәмә мөмкинлекләре барлыкка килү, кече эшмәкәрлектә эшләрүче хезмәткәрләрнең хезмәт хакы дәрәжәсен күтәрү;

- товар базарын көндәшлеккә сәләтле продукция һәм жирле производство хезмәтләре белән баету;

- кече эшмәкәрлекнең социаль җаваплылыгын арттыру;

- кече бизнес предприятиеләренә салым бирүчәнлеген арттыру.

- хезмәт хакы дәрәжәсен легальләштерү;

- хәйрия эшчәнлеген үстерү.

Программаның җаваплы башкаручысы булып Башкарма комитетның юридик хезмәте, инфраструктура үсеше бүлеге, финанс-бюджет палатасы, мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы, Алексеевск районындагы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсенә «Аукционнар һәм бәйгеләр» МКУ, «Алексеевск муниципаль районында халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ белән берлектә Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.

Программаның үтәлешенә агымдагы контрольне Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге гамәлгә ашыра. Бюджет акчаларының максатчан кулланылышын тикшереп тору гамәлдәге законнар

нигезендә билгеләнгән тәртиптә Алексеевск муниципаль районының финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

7.1 таблицасында тәкъдим ителгән программа чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә түбәндәге күрсәткечләргә ирешү күздә тотыла: 7.2 таблица.

**VIII. 2019-2023 елларга Алексеевск муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү
Программасының төп чаралары исемлеге**

Таблица 7.1

Куелган бурычлар	Төп чараларның исеме	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
1	2	3	4	5
1. Кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм итү инфраструктурасын үстерү	Алексеевск муниципаль районының кече эшмәкәрлеккә ярдәм һәм аны үстерү өлкәсендә үткөрелә торган чараларны мөгълүмәти яктан тәэмин итү Кече эшмәкәрлек субъектлары, районның жирле үзидарә органнары катнашында «түгәрәк» өстәлләр, семинарлар, конференцияләр үткөрү; эшмәкәрләргә эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару мәсьәләләре буенча адреслы юридик ярдәм күрсәтү Эре чөлтәр компанияләре таләпләре, төргәкнең сыйфатын яхшырту, реклама компаниясенең нәтижәләлеген арттыру турында мөгълүмат бирүне арттыру максатларында жирле товар житештерүчеләр катнашында «түгәрәк» өстәлләр, семинарлар һәм киңәшмәләр үткөрү «Лизинг-грант» программасында	Татарстан Республикасы Алексеевск районы Башкарма комитеты Татарстан Республикасы Алексеевск районы Башкарма комитеты Татарстан Республикасы Алексеевск районы Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар 2019- 2023 еллар 2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган Финанслау каралмаган Финанслау каралмаган

	<p>шәхси эшмәкәрләрнең, кече һәм урта бизнес предприяттиеләренең һәм оешмаларының катнашуы</p>	<p>Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, Алексеевск муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе</p>	<p>еллар</p>	<p>программасы буенча субсидияләр</p>
	<p>Законнар үзгәргүгә бәйлә рәвештә кече эшмәкәрлек мәсьәләләре буенча гамәли семинарлар үткөрү</p>	<p>Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
	<p>Эшмәкәрләргә социаль-хезмәт менәсәбәтләре, хезмәтне саклау мәсьәләләре буенча методик һәм гамәли ярдәм күрсәтү</p>	<p>Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, «Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» ДКУ</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
	<p>Эшмәкәрлек эшчәнлегә нигезләре буенча шәхси консультацияләр үткөрү, үз эшен башларга теләүче яшь эшмәкәрләр, эшмәкәр хатын-кызлар, пенсионерлар өчен тренинглар, өйрәтү курслары оештыру</p>	<p>Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
	<p>Яңа эш башлаучы эшмәкәрләргә ярдәм итү чаралары – яңа эш башлаучы эшмәкәрләргә үз бизнесларын булдыруга грантлар</p>	<p>Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, Алексеевск муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе, «Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» ДКУ</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
	<p>Белем биру проектларында декрет</p>	<p>Татарстан Республикасы</p>	<p>2019- 2023</p>	<p>Финанслау</p>

	ялындагы хатын-кызларның, балигъ булмаган балаларның эңилеренең, халыкны эш белән тээмин итү хезмәтендә исәптә торучы хатын-кызларның, яшь эшмәкәрләрнен, пенсионерларның катнашуы	Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, «Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тээмин итү үзәге» ДКУ, «Татарстан Республикасының эшмәкәрлеккә ярдәм итү фонды» коммерцияле булмаган оешмасы	еллар	каралмаган
	Массакуләм мөгълүмат чаралары, мөгълүмат порталы аша, гражданнарны үзмешгульләр сыйфатында ирекле төркөү турында, халык арасында мөгълүмати-аңлату эшләрән үткөрү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, «Заря» («Таң») газетасы	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
2. Инвестицион проектларны тормышка ашыру өчен кирәкле ресурсларга инженерлык инфраструктурасы объектларын тезү һәм кече һәм урта эшмәкәрлек белән	Профессиональ керемгә салым рәвешендә махсус салым режимын куллану мәсьәләсе буенча гражданнар арасында аңлату эшләрә алып бару Район территориясендә сәнәгать майданчыгы булдыру Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының объектларына инженерлык инфраструктурасын китерү	ТР буенча МРИ ФНС РФ № 12 Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, Подрядчы оешмалар	2019- 2023 еллар 2019 ел	Финанслау каралмаган Инвестор акчалары Республика һәм жәрле бюджет акчалары

<p>файдалану системасын яхшыртуу</p>				
<p>3. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына финанс ярдәме күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру</p>	<p>Алексеевск муниципаль районының кече эшмәкәрлек субъектларына дәүләт ярдәмен күрсәтү кысаларында үткәрелгән чараларны гамәлгә ашыру барышында дәүләт хакимиятененң федераль һәм республика структураларына булышлык итү</p>	<p>Татарстан Республикасы муниципаль районы Башкарма комитеты, Алексеевск муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе, «Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» ДКУ</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
	<p>Район икътисадының өстенлекле юнәлешләрөн үстерү максатларында кече эшмәкәрлек субъектларына Алексеевск муниципаль районында жир кишәрлекләре, торак булмаган биналар белән тәэмин итүдә булышлык күрсәтү</p>	<p>Татарстан Республикасы муниципаль районы Башкарма комитеты, Алексеевск муниципаль районының мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
<p>Кече эшмәкәрлек муниципаль заказны үтәүгә кызыксындыру һәм жәлеп итү</p>		<p>Татарстан Республикасы муниципаль районы Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Аукционнар һәм бәйгеләр» МКУ</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>
	<p>Алексеевск муниципаль районында кече эшмәкәрлекне үстерү өчен уңай шартлар тудыру максатларында салым ставкалары зурлыгына төзәтмәләр</p>	<p>Татарстан Республикасы муниципаль районы Башкарма комитеты</p>	<p>2019- 2023 еллар</p>	<p>Финанслау каралмаган</p>

	көргү туурнда төкьдимнөр өзөрлөү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль району Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
4. Инвестицион проектларны гамөлгө ашыру кысаларында административ киртөлөрне бетеру	Кече эшмөкөрлөк өлкөсөндө закон һәм норматив-хокукий актлар проектларына төкьдимнөр өзөрлөү, гамөлдөгө норматив-хокукий актларга үзгөрөшлөр һәм өстөмөлөр көргү туурнда төкьдимнөр өзөрлөү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль району Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Эшмөкөрлөк өлкөсөндө муниципаль дәрөжөдө норматив-хокукий база булдыру	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль району Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Алексеевск муниципаль району Башкарма комитетының дөүлөтнеке булмаган ижтимагый фондлар, берлөшмөлөр һәм ассоциацияләр белән хезмөттөшлөк итү алымнарын эшлөү, шул исәптән кече эшмөкөрлөккә ярдәм өлкөсөндө үзара хезмөттөшлөк туурнда килешүүлөр төзү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль району Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Кече эшмөкөрлөк үсөшөнө комачаулаучы административ киртөлөрне бетеру. Контроль-рөхсөт практикасын оптимальләштерү юлы белән дөүлөт, кулланучылар һәм эшмөкөрлөр мөнфәгатен берлөштөрүнө тээмин итү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль району Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Коррупциягә каршы көрөшкө юнөлдөрөлгөн чараларны камилләштерү туурнда төкьдимнөр өзөрлөү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль району Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган

5. Социаль эшмәкәрлеккә ярдәм итү	Социаль эшмәкәрлек субъектларын муниципаль заказны үтәүгә кызыксындыру һәм жәлеп итү	Татарстан Республикасы Алексеевск районы Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Аукционнар һәм бәйгеләр» МКУ	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Муниципаль районның торак пунктларына пассажирлар йөргүне гәмәлгә ашыручы социаль эшмәкәрлек субъектларына көнкүреш хезмәтләре күрсәтүче (мунча) һәм башка оешмаларга субсидияләр бирү тәртибенә үзгәрешләр кергү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, Алексеевск шәһәр жирлегә башкарма комитеты, Алексеевск муниципаль районының финанс-бюджет палатасы	2019- 2023 еллар	Расланган бюджет ассигнованиеләре кысаларында район бюджеты
	Алексеевск муниципаль районының социаль эшмәкәрлегенә мөглүмәти-консультацион ярдәм күрсәтү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Социаль эшмәкәрлек субъектлары катнашында «түгәрәк» өстәлләр, семинарлар, конференцияләр үткөрү, эшмәкәрләргә эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару мәсьәләләре буенча адреслы ярдәм күрсәтү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Социаль эшмәкәрлек субъектларын күргәзмәләрдә, ярминкәләрдә, бәйгеләрдә катнашуға жәлеп итү	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
	Эшмәкәрләргә персоналны укугуда ярдәм күрсәтү («Эшсез граждандарны һөнәри укугуга» программасы)	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты,	2019- 2023 еллар	Татарстан Республикасы Бюджеты

		«Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тээмин итү үзәге» ДКУ	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
Эшчуарларга мөнәсәбәтләр, хезмәтне саклау мәсьәләләре буенча методик һәм гамәли ярдәм күрсәтү	социаль-хезмәт	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, «Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тээмин итү үзәге» ДКУ	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
Үз бизнесын оештыруга район булган икътисад инициативалы, жаваллы затларны жәлеп итү һәм аларга район башкарма хакимияте органнары тарафыннан ярдәм күрсәтү мөмкинлеге турында хәбәр итү максатларында Алексеевск муниципаль районының югары уку йортлары һәм халыкны эш белән тээмин итү үзәге белән эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектларының үзара хезмәттәшлеген оештыру.	(үзмәшгульлекне) өчен өстенлекле тармакларында затларны башкарма тарафыннан тарафыннан мөмкинлеге турында Алексеевск муниципаль районының югары уку йортлары һәм халыкны эш белән тээмин итү үзәге белән эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектларының үзара хезмәттәшлеген оештыру.	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, «Алексеевск муниципаль районының халыкны эш белән тээмин итү үзәге» ДКУ	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган
Дәүләтнеке катнашында башкару өлкәсендә урнаштыруга кертү	булмаган социаль хезмәтләр муниципаль заказ системасын	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Аукционнар һәм бәйгеләр» МКУ	2019- 2023 еллар	Финанслау каралмаган

2023

**2019-2023 елларга Алексеевск муниципаль районында
кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү буенча төп күрсәткечләр**

Таблица 7.2

Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлекләре	2018 ел бәя	Фаразлау				
			2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны	берәмлек	598	604	614	624	635	650
шулардан:							
Кече предприятиеләр саны (микропредприятиеләрне дә кертеп)	берәмлек	119	121	125	129	134	138
Урта предприятиеләр саны	берәмлек	7	8	9	10	11	12
Шәхси эшмәкәрләр сыйфатында теркәлгән физик затлар саны	кешеләр	472	475	480	485	490	500
Кече һәм урта предприятиеләрдә әйләнеш, шул исәптән микропредприятиеләрне дә кертеп	млн. сум	4439,0	4483,0	4350,0	4571,0	4735,0	4972,0
Шәхси эшмәкәрләрне исәпкә алып, кече һәм урта предприятиеләрдә эшлөүчеләр саны (шул исәптән, үзмәшгуль граждандарны легальләштерү дә)	кешеләр	1929	2293	2308	2328	2353	2383
Кече һәм урта предприятиеләр хезмәткәрленең уртача хезмәт хақы	сум	21539	21970	22620	23300	24350	25369

Тулай территорияль продуктта кече һәм урта бизнес өлеше	%.	31,0	32,30	33,8	35,0	35,5	37,0
Жирле бюджетка кече эшмәкәрлек субъектларынан салымнар һәм башка түлөләр керә	млн. сум						
Катнашуучылары кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары булган эре заказчыларның сатып алу өлеше	%	71,0	72,5	73,0	74,0	75,5	76,0
Кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре эшчәнлегеннән берләштерелгән бюджетка салым керемнәре күләме	млн. сум	147,7	149,2	151,7	153,6	155,5	157,1
Сәнәгать майданчыгы булу	берәмлек	-	1	1	1	1	1
Сәнәгать майданчыгы резидентлары саны	берәмлек	-	2	3	4	5	6
Грантлар алган яшь эшмәкәрләр арасынан кече эшмәкәрлек субъектлары саны	берәмлек	-	1	1	1	1	1
Ваклап сагуда товар әйләнеше (гамәлгә ашыруның барлык каналларында)	млн. сум	1747,0	1857,0	1969,0	2097,0	2150,0	2380,0
Түләүле хезмәтләр күләме	млн. сум	305,3	323	344,8	368	383	410